

RESURSSIVIISAS PÄÄSEE VÄHEMMÄLLÄ

26.1.2022 8:00

Lapin AMK:n asiantuntijat ja AMK-insinöörit Tiina Keränen ja Päivi Rautio ovat sukeltaneet kiertotalouden pariin syksyn 2021 aikana SERI-Resurssiviisas Meri-Lappi -hankkeessa. Kirjoittajat olivat lähtötilanteessa melko aloittelijoita kiertotalousasioissa, mutta SERI-hankkeessa työskentelyn myötä alkoivat sekä resurssiviisaus että kiertotalousasiat avautumaan.

Resurssiviisaat ratkaisut tukevat kiertotalouden toteutumista

Resurssiviisaus saattaa olla vielä monelle tuntematon termi, vaikka kiertotalous talousjärjestelmänä tai tekoina onkin yhä useammalle jollain tavalla tuttu. Olemme saattaneet kuulla resurssitehokkuudesta, mutta resurssiviisaus on sitäkin laajempi käsite. Resurssiviisaasti toimittaessa resursseja ei pyritä käyttämään ainoastaan tehokkaammin, vaan ennen kaikkea harkitusti ja kestävää kehitystä tukevalla tavalla luonnonvaroja säästäen (Sitra 2019).

Mitä eroa kiertotaloudella ja resurssiviisaudella sitten on? Kiertotaloudessa pyritään omistamiskulttuurista jakamis- ja lainaamiskulttuuriin sekä tuotteiden elinkaaren pidentämiseen ja niiden suljettuun kiertoon, jolloin uutta jätettä ei enää synny (Sitra 2019). Resurssiviisauden voidaan ajatella olevan kiertotalouden työkalu - kiertotalousjärjestelmään siirtyminen ja siinä pysyminen vaatii resurssiviisaita tekoja (Kuva 1).

Kuva 1. Resurssiviisaus kiertotalouden täydentäjänä

Teemme jo nyt monia resurssiviisaita ratkaisuja omassa elämässämme ja työssämme. Usein emme kuitenkaan tunnista näitä ratkaisuja resurssiviisaisiksi, vaan toimintaamme ohjaa pääasiassa oman aikamme tai omien rahojemme säästäminen.

Asiaa tarkemmin pohtiessaan voi kuitenkin huomata, että tekemämme ratkaisut perustuvat myös resurssien viisaaseen käyttöön, vaikka tausta-ajatuksena ei välttämättä olisikaan luonnonvarojen säästäminen.

Mitä ovat resurssit?

Tekniikan parissa työskentelevälle sana resurssi saattaa ensimmäisenä yhdistyä vain aineellisiin resursseihin, kuten raaka-aineisiin, vaikka termillä tarkoitetaan paljon muutakin. Resursseja ovat muun muassa luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet, palvelut ja tilat, mutta myös aika ja osaaminen (Sitra 2019).

Siinä missä kiertotalous keskittyy hieman enemmän materiaaleihin, huomioi resurssiviisaus paremmin myös muunlaisia resursseja, kuten ihmisiä ja heidän osaamistaan ja kyvykkyytään. Ihmisten kutsuminen resursseiksi voi kuitenkin kuulostaa vähän epäinhimilliseltä, joten ehkä ihmisistä puhuttaessa on parempi käyttää resource-sanan eri suomennosta, eli voimavaraa.

Hyvät työntekijät ovat työnantajan tärkein voimavara, sillä ilman toimivaa henkilöstöä on vähän vaikeaa saada työt tehdyksi. Todennäköisesti hyvä ystäväsi toimii myös voimavarana sinulle? Resur... Siis voimavaraviisaus ymmärtää ihmisten hyvinvoinnin merkityksen hyvin toimivassa yhteiskunnassa ja tunnistaa myös ihmisten ajan olevan rajallinen.

Työnantaja toki päättää, mitä työntekijä tekee työajallaan. Mutta entä jos työtehtäviin kuuluu täyttää työajan puitteissa ja muiden tehtävien ohessa sata monivalintatehtävää, joiden vastauksia kukaan ei enää koskaan jälkeensä tarvitse? Tehtäviin vastaamiseen kulunut aika voi olla tehokkaasti käytetty, mutta onko se viisaasti käytetty? Tutkimusten mukaan

maapallon kierto akselinsa ympäri harvoin pysähtyy kuitenkaan, joten aika saattaa olla jopa kriittisin kaikista resurssiemme.

Viisasta resurssien käyttöä töissä

Konetekniikan, terästen ja terästutkimuksen parissa ei useinkaan tule ajatelleeksi kiertotalouden ja resurssiviisauden näkökulmaa näillä alueilla, vaikka sitä onkin kaiken aikaa toteutettu lähes automaattisesti. Kiertotalous toteutuu jo tutkittavien materiaalien osalta varsin tehokkaasti.

Teräksen ollessa sataprosenttisesti kierrätettävä materiaali, päätyvät testatut materiaalit jossain vaiheessa taas romunkeräyksen kautta sulatettaviksi uuden teräsmateriaalin raaka-aineeksi (World Steel Association 2015). Näin ollen jo uuden teräksen tuotannosta alkaen on toteutunut resurssiviisuus sekä kiertotalous raaka-aineiden käytön suhteen. Lisäksi teräksen tuotannossa syntyviä sivuvirtojakin hyödynnetään kohtuullisen paljon, joka edelleen on osaltaan resurssiviisasta ajattelua (World Steel Association 2016).

Resurssiviisuus toteutunee myös työn organisoinnissa ja ajankäytön hallinnassa. Automaattisesti sitä ajattelee - varsinkin näin yhdistetyn etä- ja lähityön aikana - että aikaa säästääkseen suunnittelee samankaltaiset sijaintiriippuvaiset työtehtävät tehtäviksi tiettyinä päivinä. Toisaalta aikaresurssia säästyy myös etätöypäivinä, kun työt voi aloittaa jo lähes heti sängystä noustessa, eikä aikaa kulu puolen tunnin työmatkaan autossa. Samalla ajomatkan väliin jättäminen säästää rahaa ja vähentää hiilidioksidipäästöjä ainakin pikkiriikkisen koko maailman päästöihin verrattuna.

Myös oma osaaminen ja ammattitaito voidaan lukea resurssiksi varsinkin työnantajan kannalta. Resurssi viisaasti sovellettaessa voidaan saavuttaa taloudellisia säästöjä, vaikka työntekijä palkkakulujen muodossa maksaakin työnantajalle. Jossain vaiheessa osaava ja ammattitaitoinen voimavara tuo varmasti enemmän kuin kuluttaa ja siinä vaiheessa on jo huolehdittava, ettei kallisarvoiset resurssit pääse katoamaan.

Oman osaamisen kehittäminen on vaatinut aikaa, mutta tiedon karttuessa on varmasti tullut hyödynnettyä myös työyhteisön voimavaroja ajan säästämiseksi. Näin hiljainen tieto on siirtynyt ammattilaiselta toiselle toteuttaen resurssiviisautta omalla tavallaan.

Ajatellaanpa vaikka seuraavanlainen tilanne: Jos etsit vastausta johonkin itsellesi melko tuntemattoman aihealueen monimutkaiseen kysymykseen, kysytkö apua kollegaltasi, jolle aihealue on erittäin tuttu, vai vietätkö mieluummin muutaman tunnin kaivaessasi vastausta Googlen hakutulosten tarjonnasta?

Tässä tapauksessa (resurssiviisaasti ajatellen) valinta on selvä, kuten myös erilaisissa työtapoihin ja testausmenetelmiin perehdyttäessä. Aina on resurssiviisaampaa ottaa oppi vastaan ammattilaisen ohjauksessa tekemällä, kuin istua kuluttamassa kallista aikaa tutkiskelemalla erinäisiä ohjeita internetin syövereistä.

Mutta entäpä vapaa-ajalla?

Mietitään myös muutamia tavanomaisen elämän esimerkkejä. Sijoitatko kauppareissusi esimerkiksi työpaikalta paluun yhteyteen? Säästät todennäköisesti aikaa ja autolla liikkuessasi ehkä myös uusiutumaton polttoainetta, jonka kulutus erottuu varsinkin tänä päivänä melko kovina lukuina tiliotteessa.

Kaupasta tullessasi tarkastelet vielä ostamiesi elintarvikkeiden viimeisiä käyttöpäiviä ja arvioit hedelmien kypsyysastetta, jotta osaat suunnitella syömisesi niin, ettei ruokaa päädy hävikkiin. Varmaankin ajattelet, että omalla rahalla ostamiesi tuotteiden heittäminen käyttökelvottomana roskiin on miltei sama asia kuin seteleiden silppuaminen, eikä se niljakkaan biojätepussin käsittelykään ole se kaikista mukavin juttu.

Kun ruoan matkaa mietitään tarkemmin, ymmärretään, kuinka monta eri toimijaa ja vaihetta ruoan tuotanto- ja toimitusketjussa on. Alkutuotannossa tuotetut raaka-aineet saattavat kulkea vielä jalostukseen ja pakkaukseen, josta jälleen valmiina elintarvikkeina varastoon ja sieltä kauppaan myyntiin.

Saattaa olla, että se ostamasi lihapyöräkkäpaketti onkin matkannut jääkaappiisi päätyäkseen pidemmän matkan kuin sinä koko koronapandemian aikana ja olisi sulaa hulluutta päästää se lopulta pilaantumaan.

Pitkän työpäivän jälkeen ja iljettävää biojätepussia ajateltuasi päätät mennä suihkuun. Vettä säästääkseen sammutat suihkun saippuoinnin ja shampoon levityksen ajaksi, vaikka mieluummin seisoisit lämpimän veden alla tuijottamassa seinää ja miettimässä vastausta elämän tarkoitukseen.

Veden hinnan yhä noustessa koetkin ehkä vain kohtuullisen järkytyksen vesilaskun saapuessa, mutta olet myös säästänyt valtavasti muun muassa veden pumppaamiseen ja puhdistamiseen kuluva energiaa etkä pelkästään vesimittarin koneistoa, vaikka elämän tarkoitus jäikin vielä toistaiseksi selvittämättä.

SERI – Resurssiviisas Meri-Lappi

SERI-hankkeen (Kuva 2) tavoitteena on kehittää Meri-Lapin alueen kuntien toimintaa vähähiilisyttä ja resurssiviisautta edistäen sekä osallistaa yritykset, yhteisöt ja ihmiset kokonaisvaltaista vähähiilisyttä edistävään toimintaan.

Hankkeessa on toteutettu vähähiilisyttä edistäviä pilottitoimenpiteitä niin kunnissa kuin yksityiselläkin sektorilla. Lisäksi hankkeessa laaditaan seudullinen vähähiilisyys- ja resurssiviisautsstrategia, joka toimii Meri-Lapin alueen toimenpidesuunnitelmana tulevaisuudessa.

SERI – Resurssiviisas Meri-Lappi

KIERTOTALOUS, RESURSSIVIISAUS JA VÄHÄHIILISYYS

Kuva 2. SERI - Resurssiviisas Meri-Lappi -hanke

LÄHTEET

Sitra 2019. Mitä nämä käsitteet tarkoittavat? Viitattu 26.11.2021 <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarkoittavat/>.

World Steel Association 2015. Steel in the circular economy - A life cycle perspective. Viitattu 29.10.2021 <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:00892d89-551e-42d9-ae68-abdbd3b507a1/Steel+in+the+circular+economy+-+A+life+cycle+perspective.pdf>.

World Steel Association 2016. Steel – The permanent material in the circular economy. Viitattu 29.10.2021 <https://www.worldsteel.org/en/dam/jcr:7e0dc90a-3efe-41bc-9fb4-85f9e873dfc7/Steel%20%20The%20Permanent%20Material%20in%20the%20Circular%20Economy.pdf>.

[> Siirry Pohjoisen tekijät -blogin etusivulle](#)